

REPUBLIKA
SLOVENIJA

VARUH
ČLOVEKOVIH
PRAVIC

**Poslanica varuha človekovih pravic Petra Svetine ob
mednarodnem dnevu človekovih pravic, ki ga obeležujemo
10. decembra 2020**

Ljubljana, 8. december 2020

Spoštovane prebivalke in prebivalci,

v teh dneh mineva 72. let od sprejetja Splošne deklaracije o človekovih pravicah. Čas pred njenim sprejetjem, na zasedanju Generalne skupščine Organizacije združenih narodov leta 1948 v Parizu, je močno zaznamoval svet. Posledice grozot vojne so bile izjemne, prav tako pa prizadevanja za oblikovanje sveta miru, pravičnosti in svobode. Sveta, v katerem bodo vsem, ne glede na njihove družbene, socialne, nazorske, verske ali kakšne druge osebne okoliščine, pripadale enake in neodtujljive pravice. Pravice, ki ščitijo dostojanstvo vsakega človeka, ki so univerzalne in so dostopne vsakomur.

Žal nam izkušnje kažejo, da se s sprejetjem Deklaracije kršitve človekovih pravic in temeljnih svoboščin po svetu niso končale. Čeprav je bil ta dokument preveden v več kot 500 svetovnih jezikov in so bili na njegovi podlagi ratificirani številni mednarodni sporazumi in drugi normativni akti, pa je njihovo izvrševanje v nekaterih delih sveta še vedno zelo skromno. V Sloveniji smo v zadnjih desetletjih zagotovo naredili velik napredek, a to ne pomeni, da ne bi mogli biti še boljši. Prav zato je tako zelo pomembno, da naše pravice in temeljne svoboščine, ki smo si jih pridobili in nam jih nenazadnje zagotavljajo Ustava Republike Slovenije in drugi akti, ne le ohranjamo, temveč tudi branimo in jih krepimo.

Ne gre prezreti, da letošnji dan človekovih pravic obeležujemo v času globalne krize. Pandemija koronavirusne bolezni je zahtevala oziroma še zahteva odziv stroke in nenazadnje oblasti. Skoraj vse leto se že srečujemo z ukrepi za zaščito naših življenj in zdravja, ki posegajo v naše pravice in jih omejujejo. A pri tem poudarjam, da morajo biti strokovno utemeljeni, zakoniti, sorazmerni, nediskriminatorni in časovno omejeni. Da bi jih dosledno spoštovali, pa je pomembno tudi splošno zaupanje v ravnanje oblasti, zato je ključno tudi, da so ukrepi sprejeti premišljeno in da so ustrezno pojasnjeni. To še posebej velja za čas razglašene epidemije, saj lahko ravnanje, če ni takšno, posredno sproži tudi dvome v njegovo legitimnost.

Zagotovo pa ta čas prinaša tudi trenutek za razmislek. Pa ne le o pomenu in razumevanju naših pravic, ampak tudi o naših vrednotah in naši kulturi, ki jo z njimi povezujemo. Tu mislim predvsem na pomembnost kulture strpnosti, kulture sprejemanja in dialoga, kulture vključevanja, nenazadnje pa tudi kulture medsebojne komunikacije.

V teh zahtevnih časih se naša prihodnost zdi negotova. Posledice zdravstvene krize se kažejo tudi v epidemiji stisk zaradi bolezni covid-19 ali drugih, izgubi najbližjih, pomanjkanju socialnih stikov, izoliranosti, izgubi službe ali službeni preobremenjenosti ter stiskah, ki so povezane z opravljanjem šole na daljavo in družinskim življenjem. Mnogi so še bolj na robu, kot so bili. Poglobila se je revščina, povečuje se nasilje, naraščata neenakost in diskriminacija, ta globalna kriza pa je povzročila še druge vrzeli, ki načenjajo uresničevanje človekovih pravic.

Da bi si v celoti opomogli in zgradili svet, kot si ga želimo – ki je bolj odporen, pravičen in trajnosten -, pa bomo morali še naprej aktivno vlagati v ukrepe za odpravo teh vrzeli in nenazadnje na prvo mesto

ponovno postaviti strpnost, toleranco, sočutje in človečnost. Čeprav se v tej izkušnji včasih počutimo same, pa vendarle nismo ločeni in izolirani, temveč smo del večje človeške izkušnje za katero si srčno želim, da nas ne bi tako delila, ampak bolj povezovala. Da bi drug drugega videli kot enakopravne partnerje in ne kot nasprotnike, da bi se bolj spoštovali in drug drugemu bolj prisluhnili, se slišali ter povezovali in sodelovali za skupne cilje. Socialno partnerstvo je namreč danes pomembnejše kot kadarkoli prej.

Da ne bi zašli še v krizo vrednot, pa sta na vseh področjih nujni aktivna dvosmerna komunikacija in dialog. Le tako namreč lahko dosežemo dogovore in presežemo konflikte, nesoglasja in nestrpnost. Nobena kriza ne sme in ne more biti opravičilo za pomanjkanje dialoga, za arbitrarno sprejemanje odločitev ali posege vanje s pozicije moči. Nenazadnje je družbeno odgovorna skupnost tista, ki prispeva k soustvarjanju pozitivne družbene klime in kulture dialoga. Le tako bo tudi proces okrevanja po pandemiji koronavirusne bolezni lahko učinkovit.

V teh dneh pogosto razmišljam o ljudeh, ki so zboleli, o njihovih svojcih, o vseh tistih, ki so odšli s tega sveta. O vseh naših dragih, ki so v domovih za starejše občane ali drugje v institucionalnem varstvu, o posameznicah in posameznikih, ki so najbolj ranljivi. A sem obenem tudi poln optimizma, da bomo zmogli. Veliko preizkušenj je za nami, še veliko jih je pred nami, zato je tako zelo pomembno, da, čeprav v tem trenutku korake narazen, vendarle stopamo skupaj. Hvala vsem, ki po svojih močeh pomagata in stojite ob strani najbolj ranljivim med nami in skrbite za to, da je njihov glas slišan. Zaupam, da na to solidarnost in povezanost ne bomo pozabili tudi takrat, ko bomo pandemijo prebrodili.

Naj bodo človek in človekove pravice še naprej v osrčju naših prizadevanj za hitrejše, boljše in kakovostnejše okrevanje celotne družbe ter graditve pravičnejše prihodnosti za vse. Naj bo ta čim bolj svetla. Na vseh področjih.

Peter Svetina,
varuh človekovih pravic